

Nr 27.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplansförordning m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(5:e avd.)

I propositionen nr 41 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 20 januari 1950, föreslagit riksdagen

dels besluta

1) att höjning av belopp, som angivas i de i 3 § statens löneplansförordning intagna grundlönetabellerna, tills vidare under år 1950 skall ske enligt samma grunder som gällt under år 1949; samt

2) att kristillägg tills vidare under år 1950 skall utgå enligt samma grunder som gällt under år 1949;

dels ock att under åttonde huvudtiteln till kristillägg för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

Under den tid det nya lönesystemet hittills tillämpats har genom statsmakternas beslut genomförts en avkoppling av sambandet mellan löner och levnadskostnader.

De särskilda grunder för höjning av månadslön m. m. enligt löneplansförordningen, som trätt i stället för den automatiska lönerörligheten, ha inneburit följande. För budgetåret 1947/48 fastställdes procenttalet 12 att läggas till grund för nämnda höjning. För tiden 1 juli—31 december 1948 skulle höjningen ske efter samma procenttal, dock att procenttalet skulle ökas till 20 för den händelse pristalet steg till 124 eller däröver. Samma grunder ha gällt under kalenderåret 1949.

Pristalen utgjorde under första—fjärde kvartalen 1949 respektive 122, 121, 122 och 122. Den rörliga förhöjningen av lönen har därför bibehållits vid 12 procent under hela år 1949.

Enligt de nya pensionsbestämmelser, som gälla från och med budgetåret 1947/48, skall för rörligt tillägg å pensioner gälla samma procenttal som beträffande höjning av månadslön enligt statens löneplansförordning. Avkopplingen av sambandet mellan lönerna och levnadskostnadsutvecklingen samt fastställandet av 12 procents höjning av månadslönerna ha sålunda fått verkan även för det rörliga tillägget å pensionerna.

Vad angår grunderna för de kristillägg, som fortfarande, ehuru i väsentligt minskad utsträckning, utgå efter det nya lönesystemets genomförande,

fattades vid 1947 års riksdag beslut innebärande att kristillägget skulle regleras i anslutning till den procentuella förhöjningen av de nyreglerade lönerna. Kristilläggsprocenten har under tiden 1 juli 1947—31 december 1949 utgjort 24,4; om de nyreglerade lönerna under tiden 1 juli 1948—31 december 1949 höjts med 20 procent, skulle kristilläggsprocenten ha ökat med ($\frac{2}{3} \times 4,2 =$) 11,2 till 35,6.

Vid anmälan av frågorna om grunderna för de nyreglerade lönernas och pensionernas höjning (grunderna för rörligt tillägg) samt kristilläggsgrunderna för tiden från och med den 1 januari 1950 har *föredragande statsrådet* redogjort för de förhandlingar, som under hösten 1949 förts med tjänstemännens huvudorganisationer, och därefter anfört följande.

»Såsom ett led i överenskommelsen om inkomststabiliseringen ingår, att därest statstjänstemännens huvudorganisationer gemensamt i anslutning till 4 § 2 mom. statens löneplansförordning påkalla förhandlingar om det rörliga tilläggets förhöjning för viss begränsad tid efter utgången av år 1950 vid dylika förhandlingar hänsyn skall tagas till den i förhållande till andra grupper längre tid statstjänstemännen underkastat sig inkomststabilisering genom att medverka till det rörliga tilläggets maximering till 12 procent redan från och med den 1 juli 1948.

I samband med överläggningarna angående det rörliga tillägget har från organisationernas sida framhållits, att lönestabiliseringen icke borde få innebära ett ytterligare uppskov med vissa lönerogleringar. Detta spörsmål har berörts i statsverkspropositionen (För flera huvudtitlar gemensamma frågor, s. 4). Av vad där anförts framgår, att med hänsyn bl. a. till ett uttalande av chefen för finansdepartementet i proposition 1949: 200, vilket uttalande av riksdagen lämnats utan erinran, förslag kommer att föreläggas riksdagen, att de redan i princip beslutade lönerogleringarna för övningslärare och kyrkomusiker skola sättas i kraft den 1 juli 1950. Härutöver ha lönerogleringar i allmänhet icke ansetts böra genomföras under nästa budgetår. Beträffande vissa förekommande lönerogleringsfrågor är sakläget sådant, att ett uppskov med beslut i ämnet skulle kunna medföra, att lönerogleringens genomförande komme att fördröjas avsevärd tid efter lönestabiliseringens upphörande. Med beaktande härav komma vissa förslag till lönerogleringar, vilka äro avsedda att genomföras först efter utgången av nämnda budgetår, att föreläggas 1950 års riksdag. I andra fall har ansetts böra anstå med framläggande för riksdagen av lönerogleringsförslag; hit höra förslagen om löneroglering för byråchefer m. fl. högre tjänstemän och för professorer m. fl. vid universiteten och de statliga högskolorna, vilka förslag beräknas kunna föreläggas 1951 års riksdag.

Jag finner det tillfredsställande, att överenskommelse kunnat träffas om inkomststabilisering för statstjänstemännens del under år 1950 och föreslår, att frågan underställes riksdagens prövning. Under år 1950 skulle sålunda gälla samma grunder för höjning av nyreglerade löner och pensioner och samma kristilläggsgrunder, som innefattas i det för år 1949 fattade beslutet.

Vad angår frågan vilka grunder, som böra gälla efter 1950 års utgång, synes det böra godtagas, att om statstjänstemännens huvudorganisationer gemensamt påkalla förhandlingar i ämnet härvid skall beaktas, att statstjänstemännen redan från och med den 1 juli 1948 eller ett halvt år tidigare än andra samhällsgrupper varit underkastade inkomststabilisering. Frågan om grunderna för höjning av nyreglerade löner och pensioner samt om kristilläggsgrunder efter utgången av år 1950 torde emellertid sedermera få föreläggas riksdagen. Därest beslut i ämnet icke skulle ha meddelats före årsskiftet 1950/51, synes på motsvarande sätt som hittills under innevarande år få provisoriskt tillämpas samma grunder som närmast dessförinnan varit gällande; i sådant fall förutsätter jag, att de grunder som sedermera beslutas skola göras tillämpliga från och med den 1 januari 1951.»

Liksom de rörliga tilläggen utgå i regel kristilläggen från de anslag, av vilka utgifterna i övrigt för vederbörandes avlöning bestridas. Ett undantag gäller emellertid beträffande åttonde huvudtiteln. Från ett å denna huvudtitel upptaget särskilt förslagsanslag bestrides kristillägg huvudsakligen till vissa befattningshavare vid universiteten och de medicinska högskolorna. Detta anslag har för nästa budgetår i statsverkspropositionen preliminärt beräknats till 2 500 000 kronor. På grundval av förut angivna ställningstagande till frågan om kristilläggsgrunderna har anslag nu äskats med det i statsverkspropositionen preliminärt beräknade beloppet.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Senander m. fl.* väckt motion (II :421), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att höjning av belopp, som angivas i de i 3 § statens löneplansförordning intagna grundlönatabellerna, tills vidare under år 1950 skall ske med 20 %, att kristilläggen tills vidare under år 1950 skola utgå med proportionellt sett motsvarande belopp samt att under åttonde huvudtiteln till kristillägg för budgetåret 1950/51 anvisas erforderligt förslagsanslag.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag beträffande grunderna för höjning under år 1950 av löner enligt statens löneplansförordning är ett resultat av förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer. Den överenskommelse, som vid dessa förhandlingar kunnat nås och som innebär en förlängning av de grunder, som gällt under senare halvåret 1948 och under 1949, utgör ett betydelsefullt led i strävandena att uppnå en lönestabilisering. Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts på denna överenskommelse grundade förslag och kan sålunda icke biträda yrkandena i motionen II: 421.

Under åberopande av det anförda och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag jämväl i övrigt får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 421,

A. besluta

1) att höjning av belopp, som angivas i de i 3 § statens löneplansförordning intagna grundlönetabellerna, tills vidare under år 1950 skall ske enligt samma grunder som gällt under år 1949;

2) att kristillägg tills vidare under år 1950 skall utgå enligt samma grunder som gällt under år 1949;

B. till *Kristillägg* för budgetåret 1950/51 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

Stockholm den 24 februari 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Sven Larsson, Karl Andersson, Manner-skantz, Ohlon, Gustaf Karlsson, Heiding, fröken Andersson, herrar Berling, Sundelin, Leander, Rosenberg, von Heland, Hesselhom, Andrée och Einar Persson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Boman i Kieryd, Wallentheim, Lindholm, Rubbestad, Staxäng, Bergstrand, Pettersson i Dahl, Petterson i Degerfors, Persson i Vinberg, Henriksson, Nihlfors och Gustafsson i Stockholm.